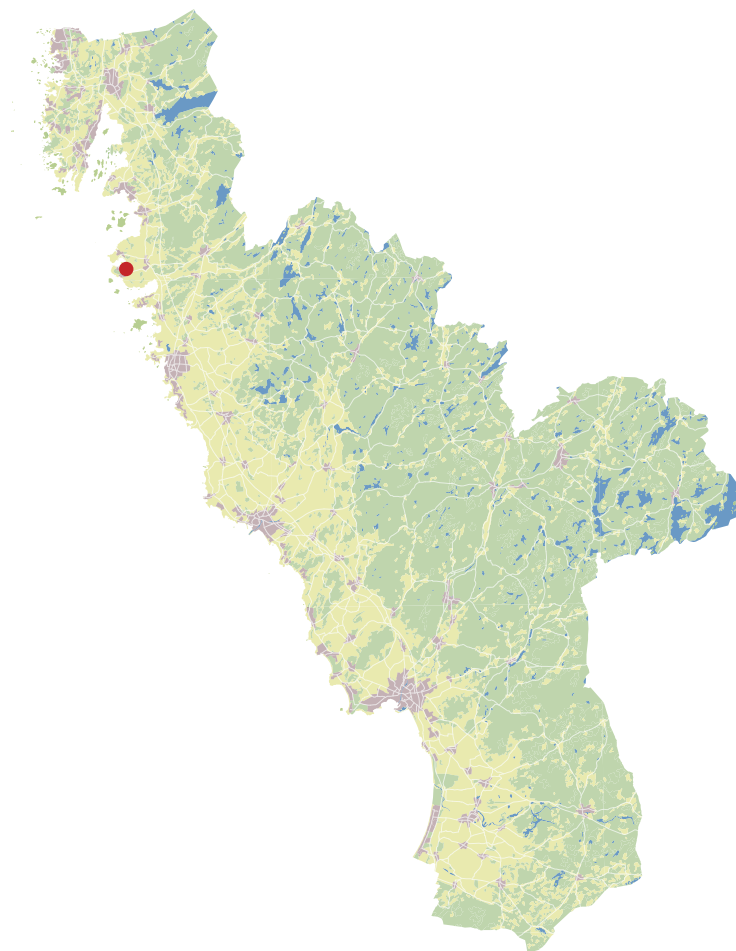

Stina Tegnhed

Förundersökning i avgränsande syfte inom fornlämning Torpa RAÄ 53:1

Halland, Torpa socken, Torpa-Kärra 1:24 och del av 15:9, RAÄ Torpa 53:1.

Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2019

Arkeologisk förundersökning 2019

Framsida: Sven-Olof Gunnarsson lägger igen schakten i fu-området. Mot V. (Fotonr: 2019-44-21),

Foto: Stina Tegnhed

Layout: A. Andersson.

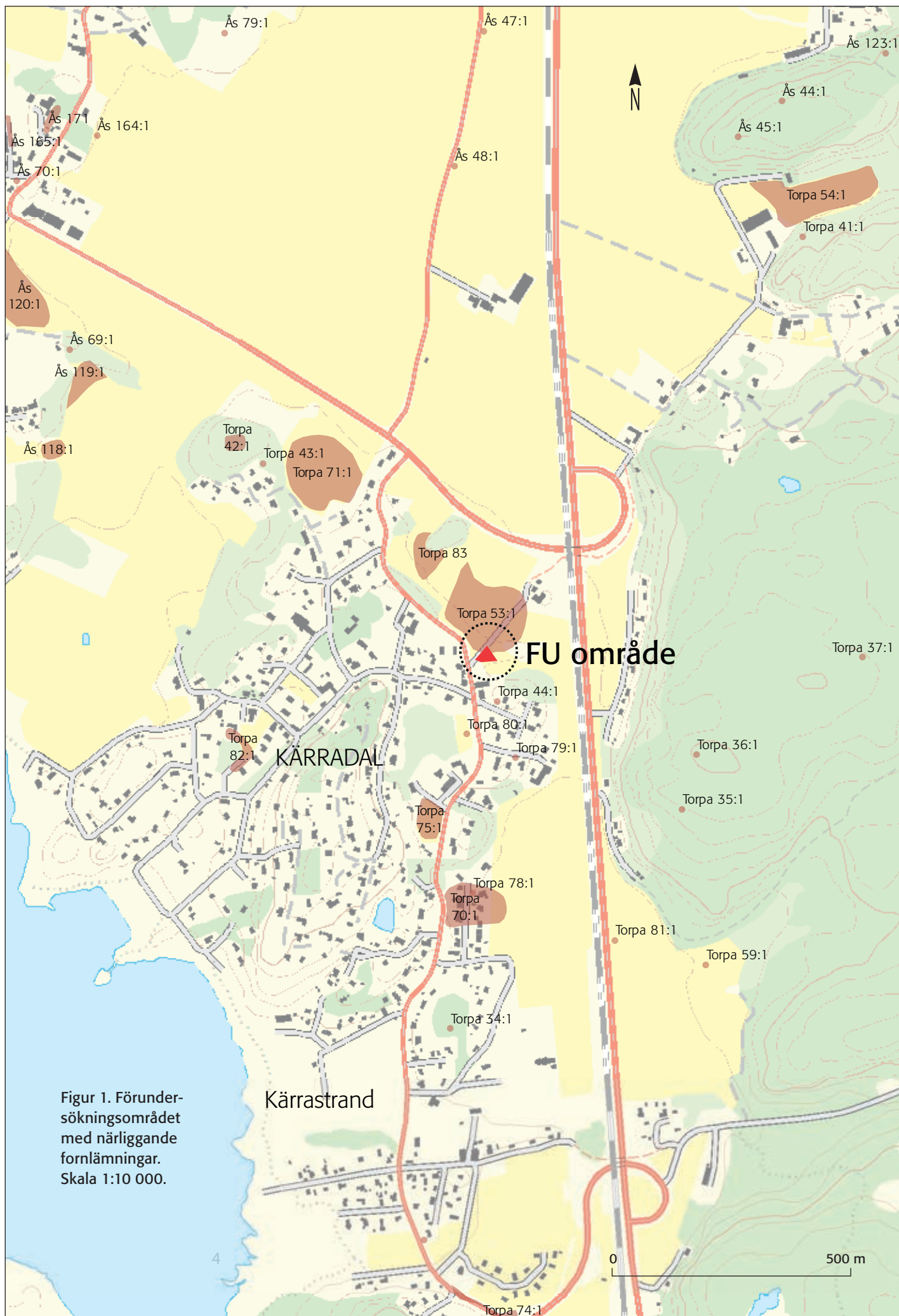
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.

Ärende nr ms2006/02316.

Innehåll

Sammanfattning.....	5
Bakgrund och syfte.....	5
Metod.....	5
Topografi och fornlämningsmiljö.....	6
Resultat.....	6
Åtgärdsförslag.....	10
Tekniska och administrativa uppgifter.....	10
Referenser.....	11

Bilaga 1. Schaktbeskrivning

SAMMANFATTNING

Inom det 800 m² stora förundersökningsområdet drogs den 29 maj 2019 fyra stycken schakt i syfte att avgränsa stenåldersboplatsen Torpa RAÄ 53:1s södra del. Inga förhistoriska anläggningar påträffades i förundersökningsschakten. Dock förekom det ganska rikligt med fynd av flinta, främst i form av avslag, i nedersta delen av matjorden, precis i övergången mot alven. Ingen tydlig äldre markhorisont eller lagerbildning, som flintfynden kunde knytas till, noterades i de framrensade schaktväggarna. Totalt påträffades 46 fynd av flinta och ett kvartsavlag i förundersökningsschakten. Majoriteten av dessa utgörs av avslag men även några möjliga skrapor och en del av en kärna påträffades. Fynden mättes in med GPS men läts sedan ligga kvar i schakten. Antalet fynd av flinta minskar i den sydöstra delen av förundersökningsområdet. Flintavslagen kan högst troligen knytas till fornlämning Torpa 53:1s utbredning norröver, som är belägen på en förhöjning i landskapet och har med årtusendenas lopp genom markförändringar och senare tids plöjning nått ner på denna lägre liggande del av landskapet. Kulturmiljö Halland förordar att fornlämning Torpa 53:1 får behålla sin nuvarande avgränsning.

BAKGRUND OCH SYFTE

Varbergs kommun arbetar med detaljplaneläggning av aktuell fastighet för två till tre hus för bostadsändamål. Planområdets norra del berör södra utkanten av fornlämning RAÄ Torpa 53:1/L1996:6750, en förhistorisk boplat. Fornlämningens utbredning mot söder är ej klarlagd. Förundersökningens syfte var att avgränsa stenåldersboplatsens södra del som berörs av aktuell detaljplaneläggning. I planområdets sydöstra del på en höjd finns även fornlämningen Torpa RAÄ 44:1, en domarring. Järnåldersgraven ska bevaras.

METOD

Metoden som användes vid förundersökningen var att en hjulgående grävmaskin drog sökschakt inom förundersökningsområdet. Schakten som var 1,5 meter breda drogs där det var möjligt. En elkabel ligger nedgrävd i områdets norra och västra del och behörigt avstånd hölls till den. I västra delen av förundersökningsområdet finns tippade massor, som utgörs av jordhögar och större stenar vilket omöjliggjorde schaktdragning inom den delen. I förundersökningsschakten avlägsnades matjorden skiktvis tills att alven frilades. Fynd som påträffades mättes in med hjälp av GPS. I två av schakten grävdes djupschakt ner till cirka en meters djup i alven för att undersöka om det fanns överlag-

ringar av anläggningar från äldre perioder. Men inget framkom som tydde på att sådana överlagringar fanns inom förundersökningsområdet. Förundersökningsschakten och fynd mättes in med GPS. Fynden fick ligga kvar i schakten.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Förundersökningsområdet är beläget i ängsmark i en sluttning, söder om Lådvägen. Vid förundersökningstillfället stod gräset högt och smörblommorna blommade för fullt. Förundersökningsområdet ligger i den nordöstra utkanten av Kärradal i Varbergs kommun. Samhället är beläget invid havet och bebyggelsen är främst samlad inom den mer kuperade delen. De nordöstra delarna av samhället utgörs av åkermark som avgränsas i öster av E6:an och järnväg. Topografin är kuperad. Fornlämning Torpa RAÄ 53:1/ L1996:6750 som breder ut sig över ett 20 400 m² stort område når även söder om Lådvägen och tangerar förundersökningsområdets norra del. Fornlämningen mäter cirka 300x180 m (NV-SÖ). Inom området har det tidigare påträffats och delvis tillvaratagits, 3 skivskrapor, 1 fragment av kärnyxa samt riktigt med flintavslag. Inför västkustbanans utbyggnad utfördes 1994 en förundersökning i västra kanten av boplatsen och ytterligare en 100 m lång sträcka i NNÖ kanten då ett antal vägar planerades att anläggas. Härddar, stolphål och gropar samt rikligt med flinta påträffades. En stor del av flintan var slagen. Enstaka fynd av flintspån antyder att boplatsen är neolitisk eller från tidig bronsålder. Lämningarnas utbredning visar att den preliminära begränsningen i väster stämmer mycket bra. Det blev ingen slutundersökning eftersom vägalternativet inte blev aktuellt (Svedberg 1995). Vid en arkeologisk utredning år 2008 som tangerade Torpa RAÄ 53:1s västra del konstaterades att ingen ändring av västra begränsningslinjen för boplatsen behövde göras (Lindman 2008).

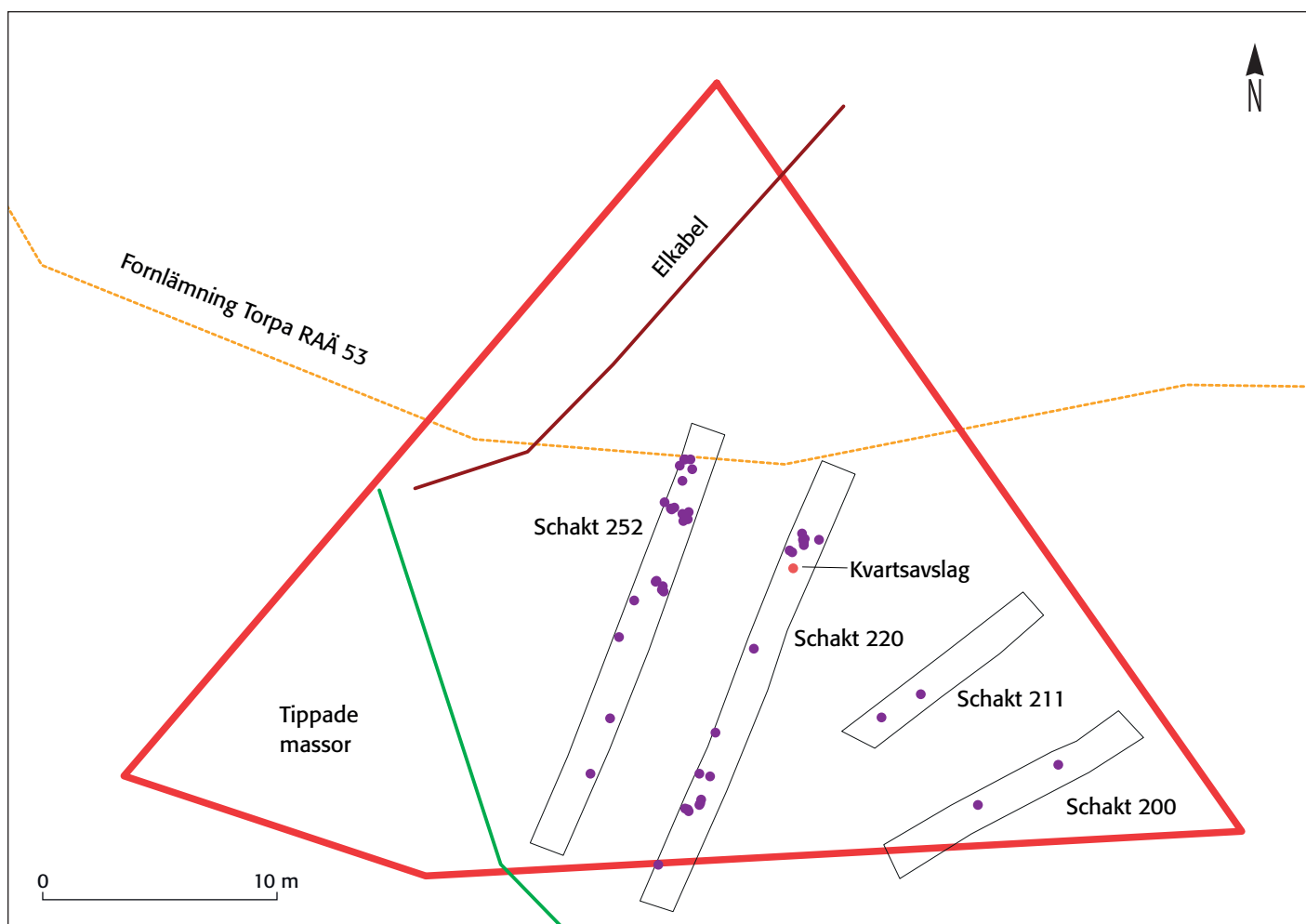
Torpa RAÄ 53:1 ligger på en moränterrass på västra sidan av en dalgång som sträcker sig från Tångaberg till Klosterfjorden. Området är rikt på fornlämningar med ett stort antal boplatser belägna längs kanterna av dalgången. På omkringliggande bergs och moränhöjder finns ensamliggande gravar och mindre gravfält.

RESULTAT

Inom det 800 m² stora förundersökningsområdet drogs fyra förundersökningsschakt i syfte att söka avgränsa fornlämning Torpa RAÄ 53:1 som berör det nordligaste partiet av förundersökningsområdet. Totalt 91 m² alv frilades i schakten.

Förundersökningsschakten kom att dras där det var möjligt inom ytan. Inom den västra delen av förundersökningsområdet låg upplagda tippade massor såsom jordhögar och stenblock och en elkabel löpte inom förundersökningsområdet och ett behörigt avstånd hölls till den. Matjorden inom förundersökningsområdet mätte mellan 0,3–0,4 meter. Alven var genomgående i samtliga schakt mycket fuktig och utgjordes av gråbeige sand med inslag av järnutfällningar och sten. Vatten trängde fram ganska omgående vid

Figur 3. Förundersökningsschakt med fynd av flinta (lila) och ett kvartsavslag (orange). Skala 1:300

schaktning. Detta trots torr väderlek vid schaktningstillfället och att våren varit relativt normal på nederbörd.

Inga förhistoriska anläggningar påträffades i förundersökningsschakten. Dock förekom det ganska rikligt med fynd av flinta, främst i form av avslag, i nedersta delen av matjorden, precis i övergången mot alven. Ingen tydlig äldre markhorisont eller lagerbildning, som flintfynden kunde knytas till, noterades i de framrensade schaktväggarna. Totalt påträffades 46 fynd av flinta och ett kvartsavslag i förundersökningsschakten. Majoriteten av dessa utgörs av avslag men även några möjliga skrapor och del av kärna påträffades. Fynden mättes in med GPS men läts sedan ligga kvar i schakten. Antalet fynd av flinta minskar i den sydöstra delen av förundersökningsområdet. Flintavslagen kan högst troligen knytas till fornlämning Torpa 53:1s utbredning norröver, som är belägen på en förhöjning i landskapet.

I några schakt grävde vi ner till cirka 1 meters djup i alven för att kontrollera eventuella överlagringar men inga sådana kunde noteras vid djupgrävningen.

Figur 4. Schakt 252 mot NO. Foto: Stina Tegnhed. (Fotonr 2019-44-15).

Figur 5. Schakt 220 mot NO. Foto: Stina Tegnhed. (Fotonr: 2019-44-1).

ÅTGÄRDSFÖRSLAG

Kulturmiljö Halland föreslår inga fortsatta antikvariska insatser inom förundersökningsområdet. Inga anläggningar som kan knytas till fornlämning Torpa RAÄ 53:1 framkom i förundersökningsschakten. Fynden av flinta kan med stor sannolikhet knytas till fornlämningens utbredning norr och västerut och har med årtusendenas lopp genom markförändringar och senare tids plöjning nått ner på denna lägre liggande del av landskapet, från den högre belägna delen av Torpa RAÄ 53:1. Förundersökningens syfte var att avgränsa fornlämningen inom detaljplaneområdet inom fastighet Torpa-Kärra 1:24 och del av 15:9. Fynd av flinta samt ett kvartsavslag finns i matjorden inom förundersökningsområdet, men då det saknas förhistoriska anläggningar att knyta dessa fynd till, förordar Kulturmiljö Halland att fornlämning Torpa RAÄ 53:1 får behålla sin nuvarande avgränsning.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens dnr: 431-627-2019

Eget dnr: 2019-144

Uppdragsgivare: Per-Anders Krefors (markägare)

Utförandetid: 2019-05-29

Personal: Stina Tegneshed (projektledare) och grävmaskinist Sven-Olof Gunnarsson

Fastighet: Torpa-Kärra 1:24 och del av 15:9

RAÄ nummer: Torpa RAÄ 53:1

Höjdsystem: RH 2000

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM

Undersökt yta: 800 m². Förundersökningsschakt: 91,5 m².

Dokumentation: Samtliga schakt och inmätta fynd är dokumenterade digitalt inom ramen för Intrasis 3.0. Intrasis projektnr Torpa2019144F. Allt arkivmaterial förvaras i Kulturmiljö Hallands arkiv, Halmstad.

Fotonummer: 2019-44-1–2019-44-21.

Fynd: Fynden har fått ligga kvar i schakten.

Datering: Stenålder: Neolitikum.

REFERENSER

- Lindman, Gundela, 2008. *Torpa-Kärra 8:2 Arkeologisk utredning och förundersökning för planprogram Halland, Torpa socken, Torpa-Kärra 8:2*. Riksantikvarieämbetet UV Väst Rapport 2008:17
- Svedberg, Viktor. 1995. *Stenåldersboplats i Kärradal. Arkeologisk förundersökning av fornlämning 53, Torpa-Kärra 3:2 och 8:2, Torpa socken, Halland*. Riksantikvarieämbetet UV Väst Rapport 1995:23

Bilaga 1

Schaktbeskrivning

Schakt 200: Längd: 12 meter. (öppnad yta 18 m²) Alv: Blöt gråbeige sand med inslag av järnutfällningar och enstaka sten. Östra delen av schaktet grusigare alv med järnutfällningar. Matjord: 0,3 meter.

Schakt 211: Längd: 10 m (öppnad yta 14 m²) Alv: Blöt gråbeige sand med inslag av järnutfällningar och enstaka sten. Matjord: 0,3 meter.

Schakt 220: Längd: 21 meter (öppnad yta 30,5 m²) Alv: Blöt gråbeige sand med inslag av sten. Matjord: 0,3–0,4 meter.

Schakt 252: Längd: 19 meter (29 m²) Alv: Gråbeige fuktig sand med inslag av sten. Matjord 0,3–0,4 meter.

KULTURMILJÖ
HALLAND

Postadress: Bastionsgatan 3 | 302 43 Halmstad | Tel: 035-19 26 00

E-post: kansli@kulturmiljohalland.se | Hemsida: www.kulturmiljohalland.se